

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Kesä Vartiosaarella

Asumiskokeilun ja yhteisöasumisen vaikutuksista nuorten arjenhallintataitoihin

Helsingin yliopisto
Käyttäytymistieteellinen tiedekunta
Opettajankoulutuslaitos
Kotitalousopettajan koulutusohjelma
Kandidaatin tutkielma
Kasvatustiede
Joulukuu 2016
Pipsa Leppänen

Ohjaaja: Terttu Tuomi-Gröhn

Tiedekunta - Fakultet - Faculty Käyttätymistieteellinen		Laitos - Institution - Department Opettajankoulutuslaitos	
Tekijä - Författare - Author Pipsa Leppänen			
Työn nimi - Arbetets titel Kesä Vartiosaarella Asumiskokeilun ja yhteisöasumisen vaikutuksista nuorten arjenhallintaitoihin			
Title A summer in the island of Vartiosaari The effects of a housing pilot and communal living on young people`s skills which are necessary in everyday life			
Oppiaine - Läroämne - Subject Kotitaloustiede			
Työn laji/ Ohjaaja - Arbetets art/Handledare - Level/Instructor Kandidaatin tutkielma / Terttu Tuomi-Gröhn		Aika - Datum - Month and year Joulukuu 2016	Sivumäärä - Sidoantal - Number of pages 30 s + 2 liites.
Tiivistelmä - Referat - Abstract Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää asumiskokeilun ja yhteisöasumisen vaikutuksia nuorten arjenhallintataitoihin ja kartoittaa niitä tekijöitä, jotka yhteisöasumisessa ja kesätöiden tekemisessä vaikuttavat ja vahvistavat nuorten arjenhallintataitoja. Tutkimuksen teoreettisena viitekehystenä on käytetty aikaisempaa tutkimusta arjenhallinnasta ja kodin merkityksestä ihmiselle. Tutkimuksen pääkysymykset ovat: 1. Millaisia arjenhallintataitoja asumiskokeiluun osallistuvilla nuorilla on?2. Miten yhteisöasuminen vaikuttaa nuorten arjenhallintataitoihin?3. Miten kesätöiden tekeminen vaikuttaa nuorten arjenhallintataitoihin? Aineisto kerättiin haastattelemalla neljää alle 25-vuotiasta nuorta, jotka osallistuivat kesällä 2016 Oman muotoinen koti -hankkeen asumiskokeiluun Helsingin Vartiosaarella. Tutkimusaineisto analysoitiin käyttämällä laadullista sisällönanalyysia. Tutkimuksessa selvisi, että yhteisöasumisella on arjenhallintataitoja vahvistava vaikutus. Tutkimukseen osallistuneiden nuorten vuorovaikutustaidot, suunnitelmallisuus arjessa sekä ajanhallinta vahvistuivat asumiskokeilun aikana. Yhteisöasuminen kehitti erityisesti nuorten vuorovaikutustaitoja ja asuminen saarella suunnitelmallisuutta ja ajankäytön hallintaa. Kesätöiden tekeminen ja työssäkäynti edistivät säännöllisen päivärytmin noudattamista. Asumiskokeilun toteuttamisen yhteisöasumisena ja kesätöiden yhdistämisen asumiskokeiluun voidaan katsoa olevan onnistunut ratkaisu nuorten arjenhallintataitojen vahvistamiseksi.			
Avainsanat – Nyckelord asumiskokeilu, yhteisöasuminen, arjenhallinta, arjenhallintataidot			
Keywords housing pilot, communal living, everyday life, everyday life management skills			
Säilytyspaikka - Förvaringsställe - Where deposited Helsingin yliopiston kirjasto, keskustakampuksen kirjasto, käyttätymistieteet / Minerva			
Muita tietoja - Övriga uppgifter - Additional information			

Tiedekunta - Fakultet - Faculty Behavioural Sciences		Laitos - Institution - Department Teacher Education	
Tekijä - Författare - Author Pipsa Leppänen			
Työn nimi - Arbetets titel Kesä Vartiosaarella Asumiskokeilun ja yhteisöasumisen vaikutuksista nuorten arjenhallintaitoihin			
Title A summer in the island of Vartiosaari The effects of a housing pilot and communal living on young people`s skills which are necessary in everyday life			
Oppiaine - Läroämne – Subject Home Economics			
Työn laji/ Ohjaaja - Arbetets art/Handledare - Level/Instructor Kandidate`s Thesis / Terttu Tuomi-Gröhn		Aika - Datum - Month and year December 2016	Sivumäärä - Sidoantal - Number of pages 30 pp. + 2 appendices
Tiivistelmä - Referat - Abstract The purpose of this study is to find out the effects of the experiment of a housing pilot and communal living on young people`s everyday life management skills and to identify the factors of communal living and having summer jobs that affect and improve their everyday life management skills. The theoretical framework of a previous research on mastering everyday life and the importance of home is used in my study. The main questions of the study are: 1. What kind of everyday life management skills had the young people taking part in the housing pilot?2. How did communal living affect young people`s everyday life managements skills?3. How did having summer jobs affect young people`s everyday life managements skills? The data was gathered by interviewing four young people under 25 years of age who in the summer 2016 participated in A home that fits project, an experimental housing pilot in the island of Vartiosaari in Helsinki. The data was analyzed by using quality analysis of the contents. The study revealed that communal living improved the young people`s everyday life management skills. Their interactive skills, their ability to make plans and manage time in everyday life improved during the time of the housing pilot. Communal living improved their interaction skills and living on an island developed their skills in planning and managing time. Summer jobs contributed to their ability to observe and follow the regular daily rhythm. The implementation of the experiment of communal living and the integration of the summer jobs with the housing pilot can be considered to be a successful solution to improve and strengthen young people`s everyday life management skills.			
Avainsanat - Nyckelord asumiskokeilu, yhteisöasuminen, arjenhallinta, arjenhallintataidot			
Keywords housing pilot, communal living, everyday life, everyday life management skills			
Säilytyspaikka - Förvaringsställe - Where deposited City Centre Campus Library/Behavioural Sciences/Minerva			
Muita tietoja - Övriga uppgifter - Additional information			

Sisällys

1	JOHDANTO	1
2	OMAN MUOTOINEN KOTI -HANKE	3
	2.1 Kodin merkityksestä.....	3
	2.2 Oman muotoinen koti -hanke.....	4
	2.3 Asumiskokeilu Vartiosaassa	5
3	ARJENHALLINTA	7
	3.1 Arjenhallinnan määrittelyä.....	7
	3.2 Ajelehtiva arki.....	9
	3.3 Sekvenssikartta arjenhallinnan tukena.....	10
4	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	13
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	13
	5.1 Tutkimusmenetelmä.....	13
	5.2 Tutkimukseen osallistujat.....	14
	5.3 Tutkimuksen kulku	15
	5.4 Aineiston käsittely	16
	5.5 Aineiston analysointi	16
6	TUTKIMUSTULOKSET JA NIIDEN TULKINTAA.....	18
	6.1 Arjenhallintaidot	18
	6.1.1 Nuorten yleisiä käsityksiä arjenhallintataidoista	18
	6.1.2 Nuorten omat arjenhallintataidot asumiskokeilun alussa.....	19
	6.2 Yhteisöasuminen ja kesätöiden tekemisen vaikutukset arjenhallintaitoihin	21
	6.2.1 Yhteisöasumisen vaikutukset nuorten arjenhallintaitoihin	21

6.2.2 Kesätöiden tekemisen vaikutukset nuorten arjenhallintaitoihin .	23
6.3 Odotukset ja toiveet asumiskokeiluun liittyen.....	24
6.3.1 Odotukset ja toiveet asumiskokeilun alussa.....	24
6.3.2 Odotusten ja toiveiden toteutuminen asumiskokeilun lopussa ..	25
6.4 Yhteenveto.....	27
7 LUOTETTAVUUS	28
8 POHDINTAA	29
LÄHTEET	31
LIITTEET.....	35
KUVIOT	
Kuvio 1. Sekvenssikartta.	11
Kuvio 2. Haastattelun teemat.	15

1 Johdanto

”Kaikki mikä on ihmisille tärkeää, tapahtuu arjessa”.

Agnes Heller

Arjenhallintaa nuorten itsensä mielestä on arjen kokeminen mielekkäänä sekä tavallisesta arjesta ja siihen liittyvistä toiminnoista selviäminen (Myllyniemi 2016; Similä 2012).

Arki ja sen vaatimuksista selviäminen on vaativaa kenelle tahansa ja erityisiä haasteita se tuottaa tilanteessa, jossa ihmiseltä puuttuu koti. Arjenhallinta muuttuu arjesta selviämiseksi. Vaikka asunnottomien määrä on vähentynyt vuoden 2015 aikana monissa isoissa kaupungeissa, Helsingissä asunnottomuus on kuitenkin kasvanut nuorten alle 25-vuotiaiden osalta. Helsingissä oli vuonna 2015, 820 alle 25-vuotiasta asunnotonta nuorta. (Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen verkkosivut. 13.10.2016.)

Oma kiinnostukseni arjenhallintaa kohtaan juontaa juurensa työhöni liittyen. Ammatillisen oppilaitoksen opinto-ohjaajana olen tavannut lukuisan määrä nuoria, joilta ovat sekä asunto että arjenhallintaidot kadoksissa. Yhtälö voi olla tuhoisa nuoren tulevaisuuden kannalta ja tekee elämänhallinnan haasteelliseksi. Asunnottomuus on harvoin oma valinta, mutta arjenhallintataitoja voi oppia ja opetella. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita uudistettaessa arjenhallinta ja itsestä huolehtiminen onkin nostettu entistä selkeämmin esille ja arjenhallintaan liittyviä taitoja on mahdollista opettaa eri oppiaineiden sisältöihin linkitettynä (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, s. 20).

Peruskoulun suorittaminen ei kuitenkaan tuota automaattisesti arjessa tarvittavaa osaamista ja taitoja, eikä arjenhallintataitojen opettaminen voi tapahtua pelkästään koulussa. Kodilla ja lapsen kasvuympäristöllä on suuri vaikutus siihen, millaisiksi nuoren arjenhallintaidot kehittyvät (Myllymäki 2016). Valitettavasti moni nuori opettelee esimerkiksi raha-asioiden hoitamista, ajanhallintaa ja omasta kodista huolehtimista kantapään kautta. Arjenhallinnan haasteilla ja osaamattomuudella

voi olla kauaskantoisia vaikutuksia ja pahimmillaan johtaa nuoren syrjäytymiseen.

Tutkimukseni tavoitteena on selvittää asumiskokeilun ja yhteisöasumisen vaikutuksia nuorten arjenhallintataitoihin ja kartoittaa niitä tekijöitä, jotka yhteisöasumisessa ja kesätöiden tekemisessä vaikuttavat ja vahvistavat nuorten arjenhallintaitoja.

2 Oman muotoinen koti -hanke

Suomessa on noin 1 600 asunnotonta nuorta ja heistä suurin osa elää Helsingissä. Asunnotilannetta helpottamaan on Helsingissä aloitettu useita kokeiluja, joiden avulla nuorille yritetään löytää oma koti. (Yle uutiset verkkosivut, 8.5.2016.)

2.1 Kodin merkityksestä

Kodilla on suuri merkitys ihmisen hyvinvoinnille ja mahdollisuudelle suunnitella tulevaisuutta. Kodittomalle katon saaminen pään päälle on iso muutos, joka näkyy varsinkin asumisen alkuvaiheessa. (Kainulainen, Saari & Häkkinen 2013, s. 69.) Riippumatta siitä, miten tärkeäksi kodin merkityksen itse kukin kokee ja koe taanko koti enemmän henkisenä tunteena vai fyysisenä tilana, kokemus siitä, että kuuluu johonkin paikkaan ja paikka on oma, on erittäin tärkeää ihmiselle (Granfelt 1998, ss. 103–104; Vilkkonen 2010, s.14).

Koti herättää kaikissa ihmisissä mielikuvia ja on tavallaan itsestään selvä käsite, mutta sisältää kuitenkin monia eri merkityksiä (Granfelt 1998, s. 103). Suikkanen ja Kunnari (2010, s. 76), kuvaavat kotia yksityisenä paikkana, joka antaa turvaa ulkoiselta maailmalta, joka on selkeästi yksityistä tilaa ja omaa reviiriä. Puhuttaessa kodista yksityisenä turvapaikkana, se ymmärretään työstä erillisenä alueena ja työn vastakohtana, jossa levätään ja kerätään voimia työtä varten.

Anni Vilkkonen puolestaan (2010, s. 14) on kuvannut kotia intiiminä olemassaolon paikkana, jota pidetään yllä ja hoivataan, johon liittyy vahva tunneside ja joka antaa siellä asujalle suojaa, yksityisyyttä ja turvaa. Koti merkitsee asujalleen paikkaa, jossa on mahdollista olla täysin oma itsensä, vapaasti ja juuri sillä tavoin kuin se itsestä hyvältä tuntuu. Koti on intiimi tila ja erillään julkisista tai kodin ulkopuolisista tiloista. Koti myös rakentaa asujansa identiteettiä, vahvistaa yhteiskunnallisuuden tunnetta ja kertoo kodissa asuvan yhteiskunnallisesta statuksesta. (Vilkkonen 2010, s. 43.)

Riitta Granfeltin määrittelyssä (1998, ss. 104–106) kotia lähestytään kolmesta eri tasosta. Ensimmäinen taso on elämyksellinen ja ruumiillinen taso, joka viittaa oman tilan löytämiseen ja kokemiseen. Kodittomuus on tällöin tunne, ettei ole paikkaa johon kuuluisi, eikä omaa tilaa johon voisi kiinnittyä. Toisella tasolla Granfelt kuvaa kotia suhteeksi, joka muodostuu ihmisen ja hänelle rakkaan toiminnan tai tilan välille. Koti voi myös näin ollen määrittää siellä asuvan identiteettiä (ks. Vilkkonen 2010) ja vapauttaa luovuutta, esimerkiksi harrastuksen kautta, jonka harjoittamiseen koti tarjoaa mahdollisuuden. Suikkanen ja Kunnari (2010) sekä Vilkkonen (2010), ovat määritelleet kotia fyysisenä tilana, mutta Granfelt (1998, s. 105) on kodin määrittelynsä kolmannella tasolla, hahmottanut kodin merkitystä myös henkisenä kokemuksena, jossa koti voidaan tuntea ihmisen sisällä olevana tilana. Tällä hän tarkoittaa kotia omana sisäisenä maailmana, joka on rakentunut ihmisen ajatuksista, tunteista ja pyrkimyksistä, ollen hyvin henkilökohtainen ja subjektiivinen kokemus.

Asunnottomuus heijastuu eri elämänalueille, vaikuttaen niin arjen sujumiseen, mahdollisuuteen opiskella tai käydä töissä. Omassa työssäni opinto-ohjaajana, tapasin monta kertaa nuoria jotka syystä tai toisesta olivat vailla vakituista asuntoa. Arjenhallinnan näkökulmasta tilanne oli erittäin haasteellinen. Normaalin arkirytmien ja arjen rutiinien säilyttäminen oli vaikeaa ja ”kiertolaisen” elämä ja esimerkiksi kavereiden nurkissa asuminen heijastui koulunkäyntiin ja opiskeluun. Opiskelu ja opintojen vieminen eteenpäin, vaatii tällaisessa tilanteessa erittäin suuria ponnisteluja ja sinnikkyyttä. Epävarmuus tulevaisuudesta aiheutti nuorille huolta ja stressiä ja saattoi johtaa siihen, että opinnot eivät edenneet opintosuunnitelman mukaisesti ja pahimmillaan jopa keskeytyivät.

2.2 Oman muotoinen koti -hanke

Oman muotoinen koti -hanke sai alkunsa syksyllä 2013 Kontulan nuorisotalolla pidetyssä kumppanuustapaamisessa. Tuolloin Minnis Vierikko, Nuorisoasuntoliiton pääsihteeri totesi, että nuorten vaikeaan asuntotilanteeseen on lähdeittä etsimään uudenlaisia ratkaisuja. Asia sai kannatusta ja mukaan hankkeeseen lähtivät Y-Säätiö sekä Toimiva kaupunki -projekti. Myös Helsingin kaupunki ja

nuorisoasiainkeskus ovat hankkeen toimijoita. Rahoitusta hankkeelle on haettu Euroopan sosiaalirahastosta. Hankkeen tavoitteena on, että vuonna 2018 jokaisella nuorella on koti. Yhdessä nuorten kanssa kehitetään uudenlaisia asumisratkaisuja ja tätä kautta pyritään löytämään malleja, joilla nuorten asuntotilannetta voidaan helpottaa. (Oman muotoinen koti verkkosivut, 8.5.2016.)

Uudenlaisia asumisratkaisuja ideoitu yhdessä nuorten kanssa ja ensimmäinen asumiskokeilu toteutettiin kesällä 2015, kun kuusi Stadin ammattiopiston opiskelijaa muutti kesäksi Helsingin Vartiosaareen. Nuoret asuivat nuorisoasiankeskuksen huvilassa kesä-heinäkuun ajan. Asumisen lisäksi nuoret tekivät saarella erilaisia ylläpitoon ja kunnostukseen liittyviä töitä. Kesän aikana yhdistyivät asuminen, työ, opiskelu ja harrastaminen. Vartiosaaren kausiasumisen lisäksi, muita hankkeeseen liittyviä asumiskokeiluja on hankkeen puitteissa toteutettu yhteisöasumisen kokeilu Kannelmäessä, jossa entiseen nuorisokotiin muutti kahdeksan nuorta marraskuussa 2015. Kolmas hankkeen asumiskokeiluista on paljon julki-suuttakin saanut palvelutalo Rudolfissa toteutettu, nuorten ja vanhusten yhteisäsumiskokeilu. (Oman muotoinen koti verkkosivut, 8.5.2016.)

Ensimmäisen asumiskokeilun jälkeen nuorilta pyydettiin palautetta. Positiivisena he pitivät mm. mahdollisuutta kesätöiden tekemiseen ja asumisneuvontaan, uusiin kavereihin tutustumista ja ylipäättään asumiskokeilu ja kesä Vartiosaarella koettiin ainutlaatuisena kokemuksena. Kritiikkiä kohdistui työtehtäviin, joiden olisi toivottu olevan vaativampia, eri toimijoiden työnjaon koettiin olleen epäselvä, eikä asumiskokeilun jälkeen asumistilanteessa tapahtunut toivottua muutosta pysyvämpään asumiseen. Kaiken kaikkiaan kesän 2015 asumiskokeilu Vartiosaarella oli kuitenkin onnistunut ja kausiasumista päätettiin jatkaa myös kesällä 2016. (Oman muotoinen koti verkkosivut, 8.5.2016.)

2.3 Asumiskokeilu Vartiosaarella

Kesän 2016 asumiskokeiluun haettiin kahdeksaa 18–25 vuotiasta nuorta avoimella haulla. Asukasvalinnassa kiinnitettiin huomiota nuoren haasteelliseen asumistilanteeseen ja tarpeeseen harjoitella itsenäistä asumista yhteisöasumisen

muodossa. Kesäkuun alussa Vartiosaareen muutti seitsemän nuorta kahden kuukauden ajaksi ja edellisesän tapaan nuoret asuivat nuorisoasiankeskuksen huvilassa. Asumisesta ei peritty vuokraa ja kesän aikana nuoret pääsivät tekemään saarella palkallisia kesätöitä. Työtehtäviin kuului mm. lampaiden hoitoa, rakennusten kunnostus- ja purkutöitä, erilaisia kodinhoitoon liittyviä tehtäviä ja ulkona tapahtuvia kiinteistön ylläpitotehtäviä. Saarella nuoria oli ohjaamassa nuorisoasiankeskuksen ohjaajia, jotka koordinoivat päivittäisiä töitä ja nuorten asumiseen liittyviä muita asioita. (Oman muotoinen koti verkkosivusto, 13.10.2016.)

Nimensä mukaisesti Vartiosaari on noin 80 hehtaarin suuruinen saari itäisessä Helsingissä, Vuosaaren ja Laajasalon kaupunginosien välissä. Linnuntietä matkaa Helsingin keskustasta saareen tulee seitsemisen kilometriä. Saarella on noin 50 huvilaa ja loma-asuntoa, jotka ovat kesäaikaan käytössä. Ympärivuotisesti saarella asuu parikymmentä asukasta. Helsingin kaupunki omistaa saaren maa-alueista noin 90 prosenttia ja puolet rakennuskannasta. Saarella sijaitsevia Helsingin kaupungin omistamia huviloita on vuokrattu erilaisille toimijoille, mm. kesänuorisotalolle, Akavalle, taiteilijoille ja pienperheyhdistykselle. Saareen ei ole siltaa ja kulkeminen tapahtuu vesiteitse. Pihapiirejä lukuun ottamatta saari on kaikille avointa virkistysaluetta. Saaren luonto on monipuolinen ja tarjoaa siellä vierailuille ainutlaatuisen luonto- ja virkistyskohteen. Asuinympäristönä Vartiosaari on rauhallinen ja luonnonläheinen. Mantere on selkeästi erillään saaresta, mutta kuitenkin lähellä, muutaman minuutin venematkan päässä. (Vartiosaari seura ry:n verkkosivusto, 13.10.2016; Helsingin kaupungin verkkosivusto, 13.10.2016.)

3 Arjenhallinta

3.1 Arjenhallinnan määrittelyä

Nuorten arjenhallinnan haasteista ja arjenhallintataitojen puuttumisen seurauksista on puhuttu yhteiskunnallisella tasolla viime vuosina usein. Vuosittain julkaistavan Nuorisobarometrin kattoteemana vuonna 2016 onkin arjenhallinta ja julkaisusarja liittyy lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman teemoihin. Ohjelman muita teemoja vuosina 2013–2014 ovat olleet osallisuus ja yhdenvertaisuus. (Myllyniemi 2016, s. 5.)

Käsitteenä arjenhallinta on laaja ja monisyinen, eikä sillä ole yhtä selkeää määritelmää (Kestilä, Kauppinen & Karvonen 2016, s.118). Arjenhallinta-käsitettä on tutkittu eri tieteenaloilla erityisesti sosiologian, kasvatustieteen, kotitaloustieteen ja terveystieteiden piirissä ja tieteenalasta riippuen arjenhallintaa voidaan lähestyä eri näkökulmista (Korvela ja Nordlund 2016 s. 194). Myllyniemi (2016, s. 5) viittaa Habermansiin (1984), puhuessaan arjenhallinnasta käsitteellisesti jakamalla sen ulkoiseen ja sisäiseen tai toiminnalliseen ja kokemukselliseen ulottuuteen. Jaottelussa arki liittyy kokemukseen jokapäiväisestä elämästä, vastaakohtana instituutioiden muodostamille rakenteille tai systeemeille.

Arjenhallintaa kotitaloustieteen näkökulmasta on tutkinut Liisa Haverinen (1996, s. 139) väitöskirjatutkimuksessaan ja todennut, että arjenhallinnan perustana ovat käytännön työtaidot sekä ihmissuhdetaidot ja niiden kehittäminen. Arjenhallintataitoja tarvitaan Haverisen mukaan sekä kotona että kodin ulkopuolella ja merkittävä osa arjenhallintataitoja on kyky ottaa vastuuta omasta toiminnasta.

Haverinen (1996, s. 180) on jakanut arjenhallinnan kolmeen tasoon: osaava, taitava ja ymmärtävä arjenhallinta. Osaavassa arjenhallinnassa arkipäivän toiminnot sujuvat, vaikka tietoisuus yhteisistä tavoitteista ei olisikaan selkeä. Korvela ja Nordlund (2016, s. 195) kuvaavat osaavaa arjenhallintaa yksilölliseksi arjenhallinnantasoksi, jossa nuori toimii pitkälti omien tarpeidensa ohjaamana ja toteuttaa arjen taitoja mekaanisesti. Taitavassa arjenhallinnassa Haverisen (1996, s.180)

mukaan ymmärretään oma toiminta osana kotitalouden yhteisiä päämääriä ja oman toiminnan vaikutuksilla ymmärretään olevan seurauksia myös muille kotitalouden jäsenille. Taitavan arjenhallinnan tasolla asioiden tekeminen ei ole pelkästään mekaanista suorittamista vaan suunnitelmallisempaa kokonaisuuden hahmottamista ja useamman tehtävän tekemistä limittäin (Haverinen 1996, ss. 168–169).

Kolmannella eli ymmärtävällä arjenhallinnan tasolla, toimitaan yhteisen hyvän saavuttamiseksi, eettiset arvot huomioiden ja asioista neuvotellen. Omaa toimintaa osataan reflektoida kriittisesti ja omat tarpeet kyetään tarvittaessa sivuuttamaan yhteisten päämäärien saavuttamiseksi. Ymmärtävä arjenhallinnan taso on ikään kuin idealistinen kuva siitä, miten meidän tulisi elää yhdessä toistemme kanssa. (Haverinen, 1996, s. 180; Korvela ja Nordlund 2016 s. 195.)

Korvela ja Nordlund (2016, s. 195) viittaavat Haveriseen (1996), kuvatessaan arjenhallintaa sateenvarjokäsitteenä, joka koordinoi toiminnan päämäärää, tiedon ja taidon hallintaa sekä toimimista vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Kun tarkastellaan nuorten kokemuksia arkeen liittyvistä asioista, arki jakaantuu Korvelan ja Nordlundin mukaan ulkoiseen ja sisäiseen arjen hallintaan. Sisäisellä arjenhallinnalla viitataan elämän kokemiseen tasapainoisena, vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Ulkoinen arjenhallinta liittyy puolestaan enemmän konkreettisiin asioihin, kuten kotitöiden hallintaan ja osaamiseen.

Korvela ja Nordlund (2016, s. 194) määrittelevät arkea sarjana päivittäin toistuvia asioita ja kun ne sujuvat, puhutaan arjenhallinnasta. Arjenhallintaa on mahdollisuus tehdä valintoja ja vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäristöönsä. Arjesta selviäminen vaatii myös arjen taitojen osaamista. Niitä Korvelan ja Nordlundin mukaan ovat terveydestä ja hygieniasta huolehtiminen, ruoan hankinta ja sen valmistaminen, kodinhoitotehtävät, talousasioista huolehtiminen, asiointi viranomaisten kanssa sekä erilaisten hankintojen tekeminen. Arjenhallintaa on myös riittävästä unesta ja ruokailusta huolehtiminen. Arkeen kuuluvat ja sen sujumista helpottavat erilaiset rutiinit ja ajankäytön suunnittelu, siten, että arjen toimille ja asioille on riittävästi aikaa.

Arjenhallinta ja elämänhallinta, johon liittyy kyky ottaa vastuuta omasta elämästään, ovat Jenni Similän (2012) mukaan toisiinsa läheisesti liittyviä käsitteitä. Similä on määritellyt arjenhallinnan tunteeksi siitä, että elämä on omissa käsissä ja ihminen tuntee olevansa oman elämänsä herra. Arjenhallintaa on mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä ja kyky tehdä siihen liittyviä päätöksiä. Vaikuttamismahdollisuus omaan elämään lisää myös yksilön hyvinvointia ja hallinnan tunnetta itseään koskevissa päätöksissä. Similän (2012) mukaan nuorten itsensä nimeämiä arjenhallinnan sisältöjä ovat arkirutiineista selviäminen, raha-asioiden hoitaminen, terveyteen ja mielenterveyteen liittyvät teemat, ruokailu- ja liikuntatottumukset, päihteiden käyttö ja arjen kokeminen mielekkäänä. Myös työelämän pelisääntöjen hallitseminen, yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen liittyvä osaaminen sekä vuorovaikutustaidot ovat osa arjenhallintaitoja (Myllyniemi 2016, s. 5).

Toimiessani opinto-ohjaajana, keskusteluissa opiskelijoiden kanssa, nuoret toivat usein esiin hallinnan tunteen puuttumisen omasta elämästään. Nuoret kokivat, että heidän elämässään tapahtuu asioita, joihin heillä itsellään on hyvin vähän mahdollisuutta vaikuttaa. Nuoren elämässä tapahtui asioita, mutta hän ei ollut niiden suhteen subjekti vaan objekti. Tilannetta voisi kuvata ajalehtimisena lastuna laineilla. Lastu menee virran mukana minne sattuu, ilman selkeää suuntaa ja mahdollisuutta ohjata lastun kulkua. Ongelmien kasautuminen on myös tyypillistä tietyille osalle nuoria ja yksi syy tähän voivat olla puutteelliset arjenhallintaidot (Similä 2012). Oman kokemukseni mukaan, nuorten taidot hoitaa raha-asioita ovat usein heikot. Yhdestä maksamattomasta laskusta, voi seurata mitava määrä muita ongelmia, jotka lopulta johtavat esim. luottotietojen menetykseen, hankaloittaen monin eri tavoin elämää ja arjen sujumista.

3.2 Ajelehtiva arki

Väestöliitossa on toteutettu perhetyötä jonka yhteydessä on tavattu perheitä, joiden arjesta puuttuu rakenne ja rytmi. Arki etenee ilman selkeitä rutiineja tai suunnitelmallisuutta. Arki ei ole hallinnassa, mutta vanhemmat eivät sitä välttämättä itse huomaa, eikä heillä ole kykyä ottaa arkea haltuun. (Väestöliiton verkkosivusto, 17.10.2016.) Tällaisesta arjesta on käytetty nimitystä kelluva, ajelehtiva

arki. (Korvela, Saarilahti & Sekki 2009, s. 198). Ajelehtivassa arjessa kodinhoitoon liittyvät päivittäiset rutiinit jäävät tekemättä tai niitä tehdään satunnaisesti. Koti on kaaoksessa ja hallitsemattomalta tuntuvassa tilassa. Vuorokausirytmii on sekaisin, sovituisista tapaamisista ja menoista on vaikea pitää kiinni ja perhe saattaa elää melko eristäytyneesti ilman ulkopuolisia yhteyksiä. (Korvela ym., 2009, ss. 103–104.)

Lapsuudenkodin ilmapiirillä ja kasvatuskäytännöillä on vaikutusta nuoren elämään senkin jälkeen, kun hän on muuttanut pois kotoa. Lapsuudenkodissa omaksutut käyttäytymismallit vaikuttavat nuoren elintapoihin ja hänen valmiuksiinsa pärjätä itsenäisesti omassa kodissaan. (Myllyniemi 2016, s. 18.) Nuorisobarometri 2015 tutkimuksesta käy ilmi, että perhe kasvuympäristönä on merkityksellinen lapsen ja nuoren arjenhallintataitojen kehittymisen kannalta (Kestilä & Kauppinen 2016, s. 131.) Myös Similä (2012) näkee yhteyden sosioekonomisen taustan ja nuorten arjenhallintataitojen kehittymisen välillä.

Perheiden kohtaamat taloudelliset, sosiaaliset ja terveydelliset vaikeudet vaikuttavat perheen voimavaroihin. Kotien kasvuolosuhteet vaihtelevat ja kodit, joissa vanhemmilla on vaikeuksia selviytyä arjesta, voivat heikentää lasten ja nuorten tasapainoista kasvua ja kehitystä, oppimista ja arjenhallintataitojen kehittymistä. (Kestilä & Kauppinen 2016, s. 131.) Mahdollisimman varhaisella tuella ja menetelmillä, joilla lapsiperheiden arjen sujumista ja arjenhallintataitojen haltuunottoa edistetään, ehkäistään tehokkaasti ongelmien kasautumista ja sitä kautta nuorten syrjäytymistä. (Kestilä & Kauppinen 2016, s. 131; Korvela ym. 2009, ss. 109–110.)

3.3 Sekvenssikartta arjenhallinnan tukena

Pirjo Korvela (2003) on tutkinut väitöskirjassaan perheiden arkea ja sen rakentamista. Korvela havaitsi tutkimukseen osallistuneiden perheiden päivärytmiä havainnoimalla, perheiden päivän jakaantuvan erilaisiin sekvensseihin eli vaiheisiin. Sekvenssit muodostat päiviin tietynlaisen rakenteen ja rytmin. Korvelan sekvenssirakennetta ja siitä kehitettyä sekvenssikarttaa on hyödynnetty Väestöliiton Arki

Haltuun -hankkeessa (kuva 1). Hanke suunnattiin lapsiperheisiin joiden arki oli ajelehtivaa, ilman selkeitä rutiineja ja rytmiä. Hankkeessa perheitä tuettiin arjen rakenteen luomisessa sekvenssikartan avulla. Sekvenssikartta toimii ikään kuin kalenterina tai lukujärjestyksenä, johon kirjataan päivä ja viikko kerrallaan suunnitelmaa perheen tekemisistä ja tapahtumista. Sekvenssikartan avulla on helpompi luoda kokonaiskuva perheen arjessa tapahtuvista asioista ja toiminnoista sekä auttaa hahmottamaan sitä, mikä arjessa toimii ja mitä pitää korjata. Menetelmän tavoitteena oli saada arjen perusrakenne kuntoon ja luoda rutiineja ja rytmiä arkeen. Kun perheiden ajelehtivaa arkea saatiin kuntoon, perheissä vapautui voimavaroja muiden elämänhallinnallisten ongelmien selvittämiseen ja ratkomiin. (Korvela ym. 2009, ss. 107–110.)

	Maanantai	Tiistai	Keskiviikko	Torstai	Perjantai	Lauantai	Sunnuntai
Aamu-päivä	8-9:30 aamutoimet, pukeminen, aamupala 9:30–11 ulkoilua, kaupassa käynti 11–12 Lounas	8-9:30 aamutoimet, pukeminen, aamupala 9:30–11 Villen hammaslääkäri 11–12 Lounas	8-9:30 aamutoimet, pukeminen, aamupala 9:30–11 muskari 11–12 Lounas	8-9 aamutoimet, pukeminen, aamupala 9-11 uimaan 11–12 Lounas	8-9:30 aamutoimet, pukeminen, aamupala 9:30–11 ulkoilua, kauppa 11–12 Lounas	8:30–10 aamutoimet, pukeminen, aamupala 10–12 Mummi kylään	8:30–9:30 aamutoimet, pukeminen, aamupala 9:30–12 elokuviin, muista popparit 12–13 Lounas
Ilta-päivä	12–14 Päiväunet Pyykinpesu 14–15 välipala 15–16 Justus kylään 16–17 illallisen valmistelua ja ruokailu	12–14 Päiväunet Siivous 14–15 välipala 15–16 kirjastoon 16–17 illallisen valmistelua ja ruokailu	12–14 Päiväunet ruokien valmistelua 14–15 välipala 15–16 leikkipuisto 16–17 illallisen valmistelua ja ruokailu	12–14 Päiväunet Pyykinpesu/ Siivous 14–15 välipala 15–16 ulkoilua 16–17 illallisen valmistelua ja ruokailu	12–14 Päiväunet Siivous 14–16 välipala, Elin synttärät 16–17 illallisen valmistelua lasten kanssa	12–14 perhelounas 14–15 huilitauko, muista eväät 15–18 Metsäretki ja eväät	13–14 huilitauko 14:30–15 välipala 15–18 Vaarin synttärät
Ilta	17–20 lasten kanssa yhdessäoloa 20–21 Iltapala ja iltatoimet 21 iltasatu, lapset nukkumaan	17–20 Villen liikuntakerho 20–21 Iltapala ja iltatoimet 21 iltasatu, lapset nukkumaan	17–20 lasten kanssa yhdessäoloa 20–21 Iltapala ja iltatoimet 21 iltasatu, lapset nukkumaan	17–20 Veeran ringgette 20–21 Iltapala ja iltatoimet 21 iltasatu, lapset nukkumaan	17–18 pizzaperjantai 18–21 yhdessäoloa perheen iltapala ja iltatoimet 21 iltasatu, lapset nukkumaan	18–20 sauna 20–21 Iltapala ja iltatoimet 21 iltasatu, lapset nukkumaan	18–19 lasten kanssa yhdessäoloa 20–21 Iltapala ja iltatoimet 21 iltasatu, lapset nukkumaan

Kuva 1. Sekvenssikartta.

Nuorisobarometri 2015 kyselyn tuloksista kävi ilmi, että 63 prosentilla vastaajista arki on hallinnassa hyvin tai erittäin hyvin. Nuorten vuorokausirytmä vaikuttaa olevan kuitenkin iltaan painottuva ja normaali nukkumaanmeno-aika on 22–01 välillä. (Korvela & Nordlund 2016, s.199.) Kysely toteutettiin 15–29-vuotiaille Suomessa asuville nuorille ja otannan suuruus oli 27 500 henkilöä, joista 1894 henkilöä haastateltiin puhelimitse (Myllyniemi 2016, s. 11). Iltapainotteisuus ja haasteet arjenhallinnassa näkyivät selvästi myös omassa työssäni tapaamieni nuorten arjessa. Koulu ja opiskelu luovat nuoren elämään rytmiä ja säännöllisyyttä, mutta

säännöllisyyteen on haasteellista ja vaikeaa sitoutua. Nuorten arki vaikuttaa ajoittain ajalehtivalta tai siitä puuttuvat selkeät rutiinit ja rytmi. Nuori saattaa tsemputa pari päivää viikosta ja tulla kouluun, mutta voimat eivät riitä säännölliseen koulunkäyntiin. Kouluun tullaan myöhässä ja sieltä lähdetään kesken päivän pois. Sovitut tapaamiset unohtuvat tai samalle ajalle onkin sovittu jotain muuta. Nuorta on vaikea tavoittaa ja saada kiinni, soittoihin ja viesteihin ei vastata. Vaikka työsäni opinto-ohjaajana en kotikäyntejä tee, kodin kaaoksen ja esimerkiksi vaatehuollon puuttumisen voi havaita nuoren olemuksesta. Kelluva ja ajalehtiva arki korostuu erityisesti yksin asuvien nuorten keskuudessa. Arki ja siitä selviytyminen on täysin nuoren itsensä vastuulla, mutta arjenhallinnassa tarvittavat taidot ja tiedot eivät ole sillä tasolla, että nuori pystyisi omin voimin ottamaan arjen haltuun. Joidenkin nuorten kohdalla tunne tai tietoisuus siitä, että jotakin arjenhallinnassa on hukassa, puuttuu. Nuori saattaa kokea, että tilanteessa ei ole mitään korjattavaa tai hänellä on epärealistinen käsitys omista taidoistaan.

Nuorten arjenhallintataitojen tukemiseen on tarjolla apua, mutta nuorten on vaikea niitä löytää tai palvelut ovat hyvin hajallaan (Similä 2012). Similä korostaa nuorten arjenhallinnan kehittämisessä kaksisuuntaisuutta, jolloin nuorille tarjotaan tukea ja ohjausta, jossa heidän taitonsa ja valmiutensa pärjätä elämässä kehittyvät ja tunne oman elämän kontrollista vahvistuu. Tämän lisäksi koko palvelutuotantoketjua tulisi kehittää vastaamaan paremmin nuorten erilaisiin tarpeisiin ja mahdollistaa avun saaminen entistä keskittyymmin. (Similä 2012.)

Opetuksen ja kasvatuksen avulla voidaan kehittää yksilöiden arjenhallintataitoja (Similä, 2012). Uudessa perusopetuksen opetussuunnitelmassa arjenhallinta ja itsestä huolehtiminen onkin nostettu entistä selkeämmin esille (POPS 2014, s. 22). Myllyniemi (2016, s. 7), nostaa peruskoulun oppiaineista arjenhallintataitoja tukeviksi terveystiedon, yhteiskuntaopin, ympäristöopin ja kotitalouden, mutta korostaa myös koulutyön ja koulunkäynnin merkitystä ajanhallinnan, sosiaalisten taitojen ja itsekurin kehittämisessä.

4 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää millaisia arjenhallintaitoja Oman muotoinen koti -hankkeen asumiskokeiluun osallistuvalla neljällä, alle 25-vuotiaalla nuorella on ja millaisia vaikutuksia yhteisöasumisella ja kesätöihin osallistumisella on heidän arjenhallintataitoihinsa.

Tutkimuskysymykset

1. Millaisia arjenhallintataitoja asumiskokeiluun osallistuvilla nuorilla on?
2. Miten yhteisöasuminen vaikuttaa nuorten arjenhallintataitoihin?
3. Miten kesätöiden tekeminen vaikuttaa nuorten arjenhallintataitoihin?

5 Tutkimuksen toteutus

5.1 Tutkimusmenetelmä

Tässä tutkimuksessa käytettyä tutkimusmenetelmää, voisi välttämättä luonnehtia laadulliseksi tapaustutkimukseksi, sillä tavoitteena oli selvittää arjenhallintataitojen vahvistumista asumiskokeilun avulla, tietyille joukolle asumiskokeiluun osallistuvia nuoria. Tapaustutkimuksen luonteeseen kuuluu, että yksittäisestä tapauksesta tuotetaan yksityiskohtaista tietoa ja aineistonkeruussa voidaan käyttää useita menetelmiä, joiden avulla ilmiötä on mahdollista kuvailla (Saarela-Kinnunen & Eskola 2001 s. 159). Tapaustutkimuksen pyrkimyksenä on koota tietoja monipuolisesti ja eri tavoilla, jolloin tutkittavaa tapausta voidaan ymmärtää syvällisemmin ja parhaimmillaan tapaustutkimuksessa teoria ja empiria ovat uutta luovassa vuoropuhelussa (Metsämuuronen 2007 s.223; ref. Syrjälä 1994, ss. 11–12; Saarela-Kinnunen & Eskola 2001, s.168).

Haastattelu on ollut perinteisesti yksi kvalitatiivisen tutkimuksen päämenetelmistä ja voidaan valita tutkimusmenetelmäksi, jos halutaan nähdä ihminen tutkimustilanteessa subjektina ja oman asiansa asiantuntijana, jolle annetaan mahdollisuus

tuoda itseään koskevia asioita esille mahdollisimman vapaasti. Haastattelun etuja on myös mahdollisuus ottaa sekä haastateltava että haastattelutilanne huomioon ja edetä siinä joustavasti ja vastaajia myötäillen. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2009, s. 205.) Tästä syystä valitsin aineistonkeruumenetelmäksi puolistrukturoidun teemahaastattelun. Strukturoidulla haastattelulla tarkoitetaan haastattelua, jossa haastattelu tehdään valmiiden kysymysten pohjalta, lomaketta apuna käyttäen (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2009, s. 208). Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset ovat kaikille samat, mutta haastateltavat voivat vastata kysymyksiin vapaasti omin sanoin (Eskola & Suoranta 2003, s. 86). Haastattelutilanteessa on myös mahdollista tarkentaa kysymyksiä ja esittää lisäkysymyksiä tai antaa haastateltavan kertoa itsestään ja aiheestaan laajemmin (Hirsijärvi ym. 2009, s.205).

5.2 Tutkimukseen osallistujat

Tutkimuksen kohteena oli neljä 18–21-vuotiasta, pääkaupunkiseudulla asuvaa nuorta, jotka oli valittu Oman muotoinen koti -hankkeen asumiskokeiluun. Kolme heistä oli naispuolisia ja yksi miespuolinen. Vartiosaaressa toteutettuun asumiskokeiluun osallistui yhteensä seitsemän nuorta, joista neljä tutkimukseen osallistuvaa olivat paikalla ensimmäisessä tapaamisessa kesän alussa ja tästä syystä he valikoituivat tutkimukseen osallistuviksi henkilöiksi.

Nuoret oli valittu asumiskokeiluun haastattelun kautta, jonka toteuttivat Oman muotoinen koti -hankkeen työntekijät. Yhtenä merkittävänä valintaperusteena oli nuoren haasteellinen asumistilanne. Tutkimukseen osallistuneiden nuorten taustat olivat erilaisia ja heistä kahdella oli aikaisempaa kokemusta asumisesta omillaan, kaksi nuorta asui kesän aikana ensimmäistä kertaa poissa kotoa. Kaksi nuorista oli ylioppilaita ja hakeutumassa jatko-opintoihin joko toiselle asteelle tai korkea-asteelle. Yksi nuorista opiskeli lukiossa ja yksi nuorista ammatillisessa koulutuksessa.

5.3 Tutkimuksen kulku

Tutkimukseen osallistuvat nuoret haastateltiin kaksi kertaa. Ensimmäinen haastattelu toteutettiin heti asumiskokeilun alussa puolistrukturoituna yksilöhaastatteluna, toinen puolistrukturoituna ryhmähaastatteluna. Molemmat haastattelut nauhoitettiin litterointia varten. Haastattelukysymykset muotoiltiin tutkimuskysymysten pohjalta siten, että ne tuottaisivat mahdollisimman monipuolisesti tietoa nuorten arjenhallintaidoista ennen asumiskokeilua sekä asumiskokeilun jälkeen ja yhteisöasumisen vaikutuksista nuorten arjenhallintataitojen vahvistajana (kuvio 2).

Ensimmäisessä haastattelussa käsiteltiin nuorten henkilökohtaisia asioita, joten tutkimuksen eettisyyden ja luotettavuuden sekä mahdollisimman vapautuneen ilmapiirin varmistamiseksi, haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina. Toisessa haastattelussa selvitettiin nuorten arjenhallintataitojen muutosta kesän aikana ja arjenhallintataitojen vahvistumiseen vaikuttaneita seikkoja. Valitsin aineistonkeruumenetelmäksi ryhmähaastattelun, koska keskustelu yhdessä voisi tuoda pohdintaan mahdollisesti uusia näkökulmia ja kesän kokemusten jakaminen yhteisesti, antaisi paremman kokonaiskuvan nuorten arjenhallintataidoissa tapahtuneesta muutoksesta. Tässä vaiheessa nuoret tunsivat toisensa jo hyvin, joka lisäsi luottamuksellisen ja avoimen keskusteluilmapiirin syntymistä haastattelutilanteeseen.

Ensimmäisen haastattelun teemat

- Nuorten taustat
- Asumiskokeiluun liittyvät odotukset
- Arjenhallintataidot asumiskokeilun alussa
- Arjenhallintataitojen merkitys nuorille

Toisen haastattelun teemat

- Kulunut kesä; odotukset ja toiveet
- Arjenhallintataitojen vahvistuminen kesän aikana
- Yhteisöasumisen vaikutukset nuorten arjenhallintataitoihin
- Työnteon vaikutukset nuorten arjenhallintataitojen vahvistumiseen
- Yhdessä asumisen ja yhteisen vapaa-ajan merkitys arjenhallintataitojen vahvistajana

KUVIO 2. Haastattelun teemat

5.4 Aineiston käsittely

Haastattelut litteroitiin eli purettiin äänitallenteelta tekstimuotoon. Litteroinnin tarkkuus riippuu tutkimusongelmasta ja -otteesta (Hirsijärvi & Hurme 2001, s. 185). Tässä tutkimuksessa aineiston analysointi kohdistui puheensisältöön, joten litterointi suoritettiin sanatarkasti, mutta täytesanoja, toistoja ja yksittäisiä äännähdyksiä jätettiin litteroinnista pois. Haastattelut litteroitiin mahdollisimman pian haastattelujen jälkeen, jolloin asiat olivat vielä tuoreessa muistissa. Tutkimushaastatteluja tehtiin viisi, neljä yksilöhaastattelua ja yksi ryhmähaastattelu. Yksilöhaastattelujen kesto vaihteli yhdeksästä minuutista 22 minuuttiin. Ryhmähaastattelun kesto oli 1 tunti ja 13 minuuttia. Litteroitua tekstiä haastatteluaineistosta kertyi 53 sivua. Litteroinnin yhteydessä nimesin haastateltaville tunnuksat N1, N2, N3 ja N4. N-kirjain tarkoittaa sanaa nuori.

5.5 Aineiston analysointi

Laadullisen aineiston analyysin tarkoitus on luoda aineistoon selkeyttä ja sitä kautta tuottaa tutkimuksen kohteesta uutta tietoa. Aineistoa tiivistetään analyysin avulla, kadottamatta sen sisältämää informaatiota. Hajanaista aineistoa selkiyttämällä ja muokkaamalla sitä jäsentyneempään muotoon, aineiston informaatioarvo kasvaa. (Eskola & Suoranta 2003, s. 137.) Aineiston analyysitapoja on erilaisia ja Hirsijärvi ym. 2009, s. 224, jakaa ne karkeasti kahteen eri luokkaan; selittämiseen pyrkivässä lähestymistavassa käytetään tilastollista analyysia ja päätelmien tekoa, ymmärtämiseen pyrkivässä puolestaan laadullista analyysia ja päätelmien muodostamista. Pääperiaate kuitenkin analyysitavan valinnassa on valita sellainen analyysimenetelmä, joka antaa parhaiten vastauksen ongelmaan tai tutkimustehtävään.

Laatiessani haastattelukysymyksiä jäsentäsin niitä tutkimusongelmaan ja -kysymyksiin pohjautuen ja tätä kautta aineistonkeruumenetelmäksi muodostui puolistrukturoitu teemahaastattelu. Jos aineisto on kerätty edellä kuvatulla tavalla, teemahaastattelurunkoa voidaan hyödyntää aineiston koodauksessa ja aineis-

tosta etsitään teemahaastattelurungon avulla tekstikohtia, jotka liittyvät käsiteltäviin teemoihin. Toisaalta vaarana on tutkijan oma tulkinta ja sen kohtaaminen todellisen merkityksen kanssa, mutta aineiston subjektiivista tarkastelua voi perustella liittämällä tutkimusraporttiin nimenomaisia aineistokohtia (Eskola & Suoranta 2003, s. 152). Tutkimusraportissani on suoria lainauksia haastattelumateriaalista tutkimustulosten tulkinnan tueksi ja subjektiivisen tarkastelun perusteluksi.

Aineiston litteroinnin jälkeen, luin litteraatteja useita kertoja läpi. Haastattelurunkoa ja sen teemoja hyödyntäen, aloin pilkkoa aineistoa ja merkitsin eri väreillä aineiston yksittäisiä sanoja, lauseita ja puheenvuoroja. Aineiston pilkkomisen jälkeen yhdistelin aineistosta nousevia teemoja kokonaisuuksiksi ja jaottelin niitä tutkimuskysymysten mukaiseen järjestykseen. Aineisto on analysoitu aineistolähtöisesti.

6 Tutkimustulokset ja niiden tulkintaa

6.1 Arjenhallintaidot

6.1.1 Nuorten yleisiä käsityksiä arjenhallintataidoista

Kysymykseen mitä nuoret itse ymmärsivät käsitteellä arjenhallintaidot, vastauksista oli löydettävissä neljä erilaista kategoriaa; arjen taidot, ajanhallinta, arjen kokeminen mielekkäänä ja hallinnan tunne omaan elämään liittyen eli elämänhallinta. Arjen taidoiksi nuoret nimesivät kodinhoitoon, ruoanlaittoon, talous- ja raha-asioiden hoitamiseen sekä henkilökohtaiseen hygieniaan liittyviä taitoja. Arjen taidot olivat käytännön tekemiseen liittyvää osaamista, jota tarvitaan jokapäiväisessä elämässä. Raha-asioiden hoitaminen koettiin sekavana ja vaikeana asiana. Kaksi vastaajista kertoi, ettei heidän ole tarvinnut aikaisemmin huolehtia esimerkiksi vakuutusasioista tai laskujen maksamisesta.

N4: Esimerkiks just heräämistä, syömistä, hygienian huoltamista, velvollisuuksien tekemistä, esim. koulutyöt, jos on koira, kissa, eläin, lapsi niiden hoitamista.

N2: Siivoaminen, ihan perus sellanen. Sit ite tekee ruokaa ja niinku siivota ja laittaa pyykkiä.

Ajanhallintaan liittyviksi asioiksi nuoret nimesivät asioiden hoitamisen ajallaan, heräämisen aamulla ajoissa kouluun ja huolehtimisen siitä, että on sovituissa paikoissa, sovittuna aikana.

N2: Sit ite herätä aamulla. Huolehtia aamulla että menen kouluun.

Arjen kokeminen mielekkäänä nimettiin myös arjenhallintaitoihin liittyväksi. Mielekkyyttä arkeen tuovat harrastukset, yhdessäolo muiden ihmisten kanssa, taito nauttia arjesta ja päihteettömyys.

N4: No just, päihteet on silleen. Koska ne on varsinkin suomalaisessa yhteiskunnassa arkinen asia. Itseasiassa huolestuttavan arkinen asia. Nii se että, niitten ei kuitenkaan anna tulla osaksi arkea.... Sitte osaa tossa arjessa tehdä muutakin pakolliset velvollisuudet, osaa myös nauttii siitä. Ainakin mun mielestä, sen on tosi tärkeä osa arkee myös. Ettei arki maistu paskalta, suoraan sanottuna.

Elämänhallinnantunne nimettiin yhdeksi arjenhallintataidoksi. Elämänhallintaa vastausten perusteella on kyky huolehtia omista asioista, asioiden hoitaminen niin, etteivät ne jää roikkumaan ja asioiden sujuminen luontevasti. Hoitamattomien asioiden kasaantumisen kerrottiin lisäävän kaaoksen tunnetta ja vaikeutta tarttua niiden hoitamiseen.

N1: Arki on sujuvaa, siis sillee, että pystyy jotenkin huolehtii omista asioista, niinku sillee kodin siisteydestä ja kaikista kotijutuista. Mut myös sillee pystyy niinku hoitaa kaikki sellaset, niinku tärkeet opiskeluun liittyvät asiat tai töihin liittyvät asiat. Että asiat ei jää roikkumaan...Asiat menee sujuvasti eikä hirveesti jotenkin mikään töksähtelee. Ja ettei oo koko ajan semmonen olo, että asiat on kaaoksessa sun ympärillä ja et tiedä mihin tarttua.

Sami Myllyniemi (2016) on listannut keskeisiä arjenhallintaan liittyviä osaamisalueita. Niitä ovat hänen mukaansa mm. ajanhallinta, talousosaaminen, sosiaaliset taidot, tulevaisuuden suunnitelmat sekä elämäntavat ja näihin liittyvät konkreettiset taidot kuten laskujen maksaminen, ruoanlaitto, siisteydestä ja unirytmistä huolehtiminen. Tutkimukseen osallistuneiden nuorten käsitykset arjenhallinnasta ja siinä tarvittavista taidoista ovat hyvin pitkälle samoja lukuun ottamatta tulevaisuuden suunnittelua.

6.1.2 Nuorten omat arjenhallintataidot asumiskokeilun alussa

Nuorten omat arjenhallintataidot, joita he kertoivat itse hallitsevansa, olivat samoja joita he yleisestikin ymmärsivät kuuluvan arjenhallintataitoihin. Omiksi arjenhallintataidoikseen nuoret nimesivät erilaiset kodinhoitoon liittyvät taidot, ruoanlaiton, siivoamisen ja pyykinpesun sekä omasta päivärytmistä ja heräämisestä huolehtimisen ja kaupassa käymisen.

N1:No mä oon ainaki tosi hyvä laittaa ruokaa ja niinku terveellistä ruokaa ja niinku ja sitte kyll kaikki kodin askareet sujuu tosi hyvin, pyykinpeseminen ja sellaset jutut sujuu hyvin.

N2: Siivoaminen, ihan perus sellanen. Sit ite herätä aamulla. Huolehtia aamulla että menen kouluun. Se oli tosi tärkeätä. Sit ite tekee ruokaa ja niinku siivota ja laittaa pyykkiä.

Yksi nuorista mainitsi ajanhallinnan ja asioiden muistamisen arjenhallintataidoikseen. Hän kertoi taidon parantuneen ajan myötä ja käytti muistamisen apuvälineenä sängyn yläpuolelle sijoitettua viikon lukujärjestystä. Muistamisen apuna hän käytti myös puhelinta sekä tärkeiden asioiden kirjoittamista käsiin.

N1: No siis mä oon esimerkiks laittanut aina mun sängyn yläpuolelle A4:en ja sit mä oon kirjottanut siihen kaikki päivät. Vähän niinku kalenterin. Et se on koko ajan mun silmillä. Toisin kun jos mulla on vihko vihko, mä en muista koskaan avata sitä. No sit tietty puhelin ja kaikki muistutukset. Varsinkin asioista mitä pitää palauttaa, niin se on ehkä sillee ainut mikä mull toimii. Ja sit mä kans kirjotan käsiin, mikä on huono tapa, mutta...

Nuoren käyttämä lukujärjestys sängyn yläpuolella, auttoi hahmottamaan viikko-ohjelmaa ja helpotti asioiden muistamista. Lukujärjestys toimi samaan tapaan kuin sekvenssikartta, jossa lukujärjestyksenomaisesti, päivä kerrallaan rakennetaan vuorokauden perusrakennetta ja merkitään päivän aikana tapahtuvia toimintoja (Korvela ym. 2009, ss. 200–201).

Haasteelliseksi koettiin unirytmien noudattaminen, ruokailun ja syömisen muistaminen, aikataulujen noudattaminen ja omasta jaksamisesta huolehtimisen.

N1:--- ehkä eniten semmonen oman jaksamisen mitottaminen. Tai siis semmonen, että musta tuntuu, mä tosi usein teen asioita sillee, että mä niinku innostun ja sitten mä vedän itteni ihan puhki ja sit mä tarviin silleen kaks päivää niinku palautumista ja sit mä teen sen niinku uudestaan ja uudestaan. Et se on semmonen asia missä ehkä eniten tarvis sillee petrata, koska se ei niinku toimi tässä elämässä. Mut enemmänkin sillee, että muis-tais levätä välillä ennen kuin on ihan puhki.

N2:Mulla on aina ollut tosi vaikeita uniongelmia niin nyt silleen täällä ne on ehkä vähän pahentunu. Mä niinku viime yönä, heräilin tosi, tosi, tosi monta kertaa, varmaan joku 20 kertaa, joskus viideltä tai neljältä mä oli hereillä yli tunnin. Mä vaan pyörin siin sängyssä ja katoin koko ajan kelloa ja sit mä nukahdin jossain vaiheessa. Mut sitte piti taas herää.

N4:--- toi uniasia justii on semmonen ja mul on ollut se ihan pienestä pitäen ongelmaa kyllä.

Yksi haastateltavista kertoi myöhästelyjen ja asioiden muistamattomuuden vaikuttaneen hänen opiskeluunsa ja ilman apua hän ei mahdollisesti olisi selvinnyt lukio-opinnoista. Kurssit olivat jääneet roikkumaan, koska tehtävien palauttaminen unohtui. Säännölliset tapaamiset opinto-ohjaajan kanssa ja asioiden aikatauluttaminen yhdessä opion kanssa, edistävät opintoja ja vaikuttivat siihen, että haastateltava sai lukion suoritettua.

N1:Meni neljä vuotta lukiossa ja sit sillee... ääää tosi paljon mul jäi kurssit sillee roikkumaan, et mä en saanu sitä numeroo koska mä unohdin palauttaa jonkun asian. Ja sit mä sain siitä ihan sillee meidän opolta apua, että mä kävin joka viikko opion luona ja sit se sano et tee tää ja sit mä tein sen seuraavalle viikolle. Ja sillee. Ja se oli ainut tapa

miten mä sain ne mun joku viistoista ov-merkintää pois. Mutta niinku. Se ois asia mistä pitäisi tosi paljon petrata.

Tähän liittyen kysyin haastateltavalta syitä, miksi aikataulujen noudattaminen on ollut vaikeaa ja hän kertoi, ettei hänellä ole ollut arkirutiinia tai lapsuudenkodissa olisi noudatettu tiettyä päivärytmiä. Asiat olivat tapahtuneet ikään kuin omalla painollaan, ilman etukäteen suunniteltua aikataulua. Sekä Myllyniemi (2016, s. 18) että Kestilä ja Kauppinen (2016, s. 131) näkevät yhteyden lapsuudenkodissa omaksuttujen käyttäytymismallien ja arjenhallintaitojen kehittymisen välillä.

6.2 Yhteisöasuminen ja kesätöiden tekemisen vaikutukset arjenhallintaitoihin

6.2.1 Yhteisöasumisen vaikutukset nuorten arjenhallintaitoihin

Yhteisöasuminen ei lisännyt varsinaisesti nuorten konkreettisia arjenhallintaitoja, vaan muutosta tapahtui pikemminkin heidän valmiuksissaan toimia yhteisön jäsenenä. Vastuullisuus, muiden huomioiminen ja oman toiminnan vaikutusten tiedostaminen lisääntyivät nuorilla yhteisöasumisen ansiosta. Myös suunnitelmallisuus ja ajanhallintaan liittyvät valmiudet paranivat ja keittiötöihin liittyviin tehtäviin tarttuminen tehostui.

Liisa Haverinen (1996) on väitöskirjatutkimuksessaan jakanut arjenhallinnan kolmeen tasoon: osaavaan, taitavaan ja ymmärtävään arjenhallintaan. Nuorten kuvaukset arkipäivän tilanteista, jotka liittyivät arjenhallinnallisiin tekoihin, oli havaittavissa taitavaan arjenhallintaan liittyvän osaamisen kehittymistä. Taitavassa arjenhallinnassa oma toiminta ymmärretään osana kotitalouden yhteisiä päämääriä ja oman toiminnan seurauksista ollaan tietoisempia. Asuminen yhdessä muiden kanssa vaikutti siihen, että esimerkiksi omista tiskeistä huolehdittiin paremmin ja keittiön siivoaminen ruoanlaiton jälkeen tapahtui nopeammin. Vieraiden kanssa asuttaessa ei ”kehdattu” toimia samalla tavalla kuin kotona ja omat jäljet tuli siivottua heti ruoanlaiton jälkeen. Astioiden jättäminen tiskaamatta aiheutti kaaoksen keittiöön ja siitä seurasi sanomista.

N4: Niin tota sanotaan, että tämmösessä paikassa missä on täysin ventovieraat ihmiset niinku aluksi, niin se arjenhallinta on ollut erilaista, koska oon unohdellut tosi hitosti, on tosi hajamielinen perusarkiasioissa. Mut silleen entiseen huomaan parannusta, kun tavallaan jos mä oisin jonkun kaverin kaa, niin mä jätän vaikka tiskit pöydälle, niin kaverin kesken on helpompi olla laiskempi, koska se kaveri voi olla takas. Ja siitähän tulee sit semmoset tilanteet kun tulee. Ventovieraiden edessä ei niinku heti uskalla. Tai sillee. Tai vahingossahan jäi kaikkea tai hajamielisyyttään ja jää siis vieläkin, mutta kyllä se mun mielestä on vähän parantunut.

N1: Se mä oon huomannut, että vaikka mäkin oon ollut semmonen tosi sotkunen ihminen, että mä niinku mieluummin tiskaan vasta huomenna aina, niin täällä kaikista helpointa on, kun tekee asiat heti. Sit jos joku jättää kattilan, se aiheuttaa semmosen kierteen, että siinä vitusti tiskii. Että täällä on niinku helpointa tehdä asiat siististi ja nätisti.

Saarelle kulkeminen tapahtui veneellä ja vaikutti siihen, että omia aikatauluja piti sovittaa yhteen muiden aikataulujen kanssa. Kauppaan ei välttämättä ollut mahdollista mennä silloin, kun se itselle olisi parhaiten sopinut ja se piti ottaa huomioon esimerkiksi oman ruokahuollon suunnittelussa. Jos mantereelle oli sovittu jokin yhteinen lähtöaika, myöhästyminen lähdöstä viivästytti kaikkien aikatauluja. Asuminen saarella ja kulkeminen saareen yhteisellä veneellä lisäsi nuorten ajanhallintaan liittyvää suunnitelmallisuutta ja aikataulujen noudattamista. Niinkin arkinen asia kuin suihkussa käyminen vaikutti myös oman toiminnan suunnitteluun. Huvilassa jossa nuoret asuivat, oli käytössä yksi suihku ja omat suihkukäynnit piti sopia ja sovittaa yhteen muiden aikataulujen kanssa. Jotta arjessa tapahtuvat toiminnot sujuivat, se edellytti neuvottelua ja sopimista.

N1: Jos vene lähtee tuolta ja kaikki muut joutuu odottamaan sua, jos sä et ole ajoissa siellä. Suunnitelmallisuus on parantunut täällä, koska täältä ei pääse kauppaan tosta noin vaan, vaan se pitää miettiä. Sit käytkö sä suihkussa aamulla vai illalla ja kaikkii tällasia toimia.

N4: --- venereissujen sopiminen, se on ollut täällä arjenhallintaa. On oppinut sen, että pitää sopia asioita.

Yhteisöasumisella oli vaikutuksia toimeliaisuuteen ja asioiden muistamiseen. Oleminen yhdessä muiden kanssa, ”piti liikkeellä”, kuten eräs nuori asiaa kuvasi ja vei toimintaa eteenpäin.

N4: --- ehkä se niinku kun on koko ajan muiden ihmisten kaa, niin mä en niinku unohdu tekee asioita niin paljon, mä en niinku jumitu kattoo tänne jotain Netflixii päiväksi tai sillee. Tai jumahda röökipaikalle polttaa ketjuun kolme tuntii tai tämmösiä juttui niinku. Muut ihmiset pitää liikkeessä, muistaa käydä kaupassa, on ruokaa koko ajan jääkaapissa, semmosii.

6.2.2 Kesätöiden tekemisen vaikutukset nuorten arjenhallintaitoihin

Säännöllisellä työajalla oli vaikutuksia päivärytmiin sen pysymiseen säännöllisenä.

N2: Pysyy se rytmi, herää aikaisin, päivän mukaan, ei valvo kauheen myöhään, ei oo keskellä yötä hereillä vaan nukkuu.

Työssäkäynti vaikutti myös ruokailuun ja edisti ateriarytmin pysymistä tasaisena. Ruumiillinen työ edellytti riittävää ja säännöllistä ruokailua, jolloin ruokailuista tuli huolehdittua paremmin.

N1: Mulla ruokarytmi, huomaa kun on töissä, syö aamupalan, sit kun on lounasaika, syö lounaan ja neljän jälkeen syö jotain. Ruokarytmi on parantunut tosi paljon täällä.

Työssä käymiseen suhtauduttiin vastuullisesti ja koettiin, ettei töistä voi jäädä pois samalla tavalla kuin koulusta. Nuoret kertoivat uniongelmista ja lyhyiksi jääneistä yöunista, mutta kokivat, ettei se ollut syy jäädä töistä pois.

N4: Mä oon oppinut sen, että jos valvoo myöhään niin se on vähän paska juttu, että sun on kuitenkin mentävä. Sä et voi samalla tavalla kun koulussa, että mä oon vähän kipee vaan, että vastuu on otettava.

Saarella toimineiden nuoriso-ohjaajien tapa toimia työyhteisön jäsenenä ja työntekijöinä, antoi mallia omaan tapaan toimia työelämässä ja tapaan olla aikuinen. Nuoret saivat myös palautetta ja ohjausta työntekoa johtaneilta nuorisotyöntekijöiltä ja sen koettiin olleen omaa toimintaa edistävää.

N1: Semmonen ehkä että noi aikuiset ketä täällä on, että ne ei oo vanhempia eikä ne oo työnantajia vaan ne oikein tiedä ketä ne niinku on. Tai silleen, että ne on niinku semmosia ohjaajia. Ja sitten aina kun ne sanoo silleen tyyliin ei saa myöhästellä, niin se ei kuulosta niinku mutsi sanoo, ei saa myöhästellä. Niitä ehkä kunnioittaa enemmän. Musta tuntuu, että mä oon oppinut niiltä niinku sitä miten pitäisi olla työelämässä ja miten olla aikuinen.

6.3 Odotukset ja toiveet asumiskokeiluun liittyen

6.3.1 Odotukset ja toiveet asumiskokeilun alussa

Kun kysyttiin odotuksia ja toiveita tulevalle kahden kuukauden jaksolle kaikki neljä haastateltavaa mainitsivat työnteon ja mahdollisuuden oppia uusia asioita. Odotukset työnteeseen tulivat kaikilla neljällä hyvin selvästi esiin ja moni odotti mahdollisuutta päästä tekemään fyysistä ja oikeaa työtä käsillä. Mahdollisuus päästä kesätöihin koettiin itsetuntoa parantavana asiana, joka lisäsi samanarvoisuutta muiden nuorten kanssa.

Nuoret asuivat asumiskokeilun ajan Helsingin kaupungin nuorisotoimen huvilassa ikään kuin kommuunissa. Huoneet jaettiin yhdessä muiden kanssa ja huvilan yhteiset tilat olivat kaikkien asumiskokeiluun osallistuvien käytössä. Asumiseen yhdessä muiden kanssa liittyi sekä odotuksia että haasteita. Tutustuminen uusiin ihmisiin tuntui vastaajista mukavalta, mutta samalla he miettivät miten asuminen aivan vieraiden ihmisten kanssa sujuu. Yhteisöasumisen ajateltiin lisäävän sosiaalisia taitoja ja mahdollisuutta opetella itsenäistä elämää.

N1: Sitä pitää nyt oppia ja sitä semmosta niinku sosiaalista, sosiaalisia taitoja tosi paljon.

N3: Noo itsenäistyä, mä pysty päättämään nyt omista asioista. Ei olla sillee vanhempien päättämässä. Se on mitä mun pitää tehdä. Noi laskut maksetaan. Mun pitää ite ostaa ruokaa eikä vanhempien ostaa mulle. Mä oon vastuus kaikista omista asioista ja menoista.

Kesän toivottiin myös rauhoittavan elämää ja vaikuttavan positiivisella tavalla elämäntapoihin. Päihteiden käytön odotettiin vähenevän asumiskokeilun aikana ja tottuminen säännölliseen päivärutmiin ja aamuherätyksiin uskottiin vaikuttavan arjenhallintataitoihin. Asumiskokeiluun liittyvää asumisneuvontaa nuoret odottivat innokkaasti ja siihen liittyi paljon odotuksia. Asumisneuvonnan tuen toivottiin edistävän vakituisen asunnon löytämistä.

N4: Voi tehdä töitä. Rutinoituu heräämään aikaisin. Niinku tähän arjenhallintaan kuitenkin liittyy. Arjenhallinnallisista asioista ja just ehkä se elämäntapojen terveellistyminen tai normalisoituminen.

N2: Saa nauttii täällä luonnossa olemisesta ja rauhallisuudesta ja erilaisesta tunnelmasta ku kaupungissa.

6.3.2 Odotusten ja toiveiden toteutuminen asumiskokeilun lopussa

Nuoret olivat pääosin tyytyväisiä kuluneeseen kesään ja erityisesti mahdollisuutta tehdä töitä, arvostettiin erittäin korkealle. Työnteko oli koettu mielekkäänä ja sen avulla nuoret olivat löytäneet uusia vahvuuksia ja itsevarmuutta itsestään. Työt olivat olleet fyysisiä ja vaatineet sekä voimaa että kestävyyttä. Kun työnteko oli tuntunut raskaalta ja oli tullut tunne, että omat rajat tulevat vastaan, kaverin kannustus ja rohkaisu oli antanut lisää voimia jolloin omat rajat oli ikään kuin rikottu. Kokemus oli lisännyt itsevarmuutta ja uskoa omiin kykyihin. Työnteon kautta oli saatu onnistumisen kokemuksia, joilla on positiivinen vaikutus minäkuvaan ja käsitykseen omista vahvuuksista.

N1: (nauraa) no esimerkiksi Venlan¹ kaa, ihan mahtavaa, koska silloin alussa mulla oli Venlan kaa semmonen olo, että Venla koki ettei se osaa. Se niinku tosi monissa tilanteissa vähän sillee pelkäs heittäytyä, että muitten pitää auttaa sitä ja se oli vähän silleen emmä osaa. Mut nyt Venlasta on tullut jotenkin ihan super reipas ja se on niinku esimerkiksi tossa soutamisjutussa ollu, no minä osaan soutaa ja minä voin soutaa. Venlalle on tullut tosi paljon itsevarmuutta monissa niinku tommosissa käytännön jutuissa. Niin se on ollut mahtavaa ja tosi siistii ja semmosta niinku uskoa itseensä.

N2:: Aina välillä kun Ella¹ psyykkaa mut siihen kuntoon, tyyliin kun mä raahaan mitä ne on, puita, niinku kottikärryillä semmosta mäkeä pitkin. Ja musta tuntu, etten mä oikeesti pysty siihen ja mä en jaksa ja mun voimat ei vaan oikeesti fyysisesti riitä siihen. Mut kun Ella oli kyll ne riittää ja sit se selitti jotain tieteellistä, jotain faktoja mulle, mä olin vaan sillee, ööö okei ja sit mä vaan niinku työnsin niitä kottikärryjä.

¹ Nimet muutettu haastateltavien anonymiteetin suojaamiseksi.

Palautetta ja kritiikkiä kohdistui luvattuun asumisneuvontaan ja joihinkin yleisiin järjestelyihin vapaa-aikaan sekä työaikoihin liittyen. Asumisneuvontaa nuoret olisivat toivoneet saavansa varhaisemmassa vaiheessa, jotta muutos asumistilanteessa olisi voinut olla mahdollista asumiskokeilun päättyessä.

Kesän alussa suoritetussa haastattelussa nuoret olivat pohtineet, miten asuminen itselle vieraiden ihmisten kanssa sujuu ja tuottaako sopeutuminen uusiin ihmisiin vaikeuksia. Kokemukset yhdessä asumisesta olivat kuitenkin myönteisiä ja yhteisöasuminen oli opettanut nuorille yhteisöllisyyttä, antanut kokemuksen

siitä, miten tulla toimeen erilaisten ihmisten kanssa sekä vaikuttanut itsetunte-
musta lisäävästi. Asuminen yhdessä muiden nuorten kanssa ja vapaa-ajalla käy-
dyt keskustelut olivat avartaneet ajatuksia ja lisänneet ymmärrystä itselle merki-
tyksellisiin asioihin liittyen. Yksi nuorista kertoi ihmis- ja eläinoikeusasioiden ole-
van hänelle tärkeitä ja kokenut olevansa niistä hyvin perillä. Keskustelut muiden
nuorten kanssa olivat lisänneet nuoren ymmärrystä ja avartaneet omia ajatuksia;
kaikkea ei välttämättä tiedäkään niin hyvin, kuin itse olettaa.

*N2: Just tota yhteisöllisyyttä. Et pitää niinku olla, varskinkin kun asuu saarella, pitää olla
yhteisöllinen ja kuunnella muita ja oma mielipide ei ole aina se tärkein vaan pitää mennä
niinku sen massan mielipiteen mukaan.*

Hyväksytyksi tulemisen tunne oli vahvistunut kesän aikana. Keskustelut olivat ol-
leet välillä kiivaitakin ja asioista oltiin eri mieltä, mutta kuten yksi nuorista kertoi:
”ikinä ei oo tullu semmonen tuomittu olo”. Tämä oli antanut nuorelle kokemuksen,
että omaa suojausta voi laskea, eikä itseään tarvitse puolustaa kiivaasti. Oma
toiminta oli muuttunut rakentavampaan suuntaan ja itsehillintä oli lisääntynyt.
Muiden nuorten hyväksyvä suhtautuminen ja oman toiminnan reflektointi oli vah-
vistanut nuoren positiivista minä-kuvaa.

Kokonaisuutena ja kokemuksena asumiskokeilu ja kesä Vartiosaarella oli ollut
mieleenpainuva ja tunnelmat muutamaa päivää ennen asumiskokeilun loppu-
mista olivat samalla kertaa sekä haikeat että hyvät. Saari oli koettu turvallisenä
ja erillisenä paikkana muusta maailmasta, jossa ”normaalinelämän” haasteet ja
vaatimukset oli voinut hetkeksi unohtaa. Tuleva syksy toisi tullessaan muutoksia
nuorten arkeen ja se aiheutti haastatteluhetkellä ahdistusta ja arjesta selviäminen
selvästi mietitytti. Nuorten vastauksista oli kuitenkin pääteltävissä, että kesä oli
vahvistanut joiltakin osin arjessa selviämisen taitoja ja antanut lisää valmiuksia
itsenäiseen elämään.

*N1: Mun mielestä ainakin parasta mitä tänä kesänä ois voinut tapahtua. Tuntuu, että
kaikki oli semmosena murusena ja semmosena, niin tää oli jotenkin tosi sillee hyvä juttu
siihen. Aika sillee perfect, vaikka kaikki ei ollut täydellistä.*

6.4 Yhteenveto

Kysymykseen mitä nuoret itse ymmärsivät käsitteellä arjenhallintaidot, vastauksista oli löydettävissä neljä erilaista kategoriaa; arjentaitojen osaaminen, ajanhallinta, arjen kokeminen mielekkäänä sekä elämönhallinnantunne. Arjen taitojen osaamista on oman kodin ja henkilökohtaisen hygienian hoitamiseen liittyvät käytännön työtaidot sekä raha-asioiden hoitamisessa tarvittava talousosaaminen. Ajanhallintaa ovat asioiden ja tehtävien hoitaminen ajallaan, herääminen ajoissa kouluun ja oleminen sovituissa paikoissa sovittuna aikana. Arjen kokemiseen mielekkäänä vaikuttavat harrastukset, sosiaaliset kontaktit, taito nauttia arjesta ja päihteettömyys. Elämönhallinnan tunnetta lisäävät kyky huolehtia omista asioista, asioiden hoitaminen niin, etteivät ne jää roikkumaan ja asioiden sujuminen luontevasti.

Omiksi arjenhallintaidoikseen nuoret nimesivät erilaiset kodinhoitoon liittyvät taidot, ruoanlaitto, siivoaminen ja pyykinpesu sekä omasta päivärytmistä ja heräämisestä huolehtiminen ja kaupassa käyminen. Haasteita koettiin olevan unirytmien noudattamisessa, ruokailun ja syömisen muistamisessa, aikataulujen noudattamisessa ja omasta jaksamisesta huolehtimisessa.

Yhteisöasuminen ei lisännyt varsinaisesti nuorten konkreettisia arjenhallintaitoja, mutta muutosta tapahtui nuorten valmiuksissa toimia yhteisön jäsenenä. Vastuullisuus, muiden huomioiminen ja oman toiminnan vaikutusten tiedostaminen lisääntyivät. Suunnitelmallisuus ja ajanhallintaan liittyvät valmiudet paranivat sekä keittiötöihin liittyviin tehtäviin tarttuminen tehostui.

Työssäkäynti vaikutti päivä- ja ateriarytmisen pysymisessä säännöllisenä. Vastuullisuus ja vastuunotto omista valinnoista lisääntyivät. Työtä ohjanneiden aikuisten esimerkki toimia työyhteisön jäsenenä, antoi mallia omaan tapaan olla aikuinen ja toimia työelämässä.

Asumiskokeilun alussa työntekoa ja mahdollisuutta tehdä fyysistä työtä odotettiin paljon. Yhteisöasumisen toivottiin lisäävän sosiaalisia taitoja ja mahdollisuutta

opetella itsenäistä elämää. Asumisen saarella odotettiin rauhoittavan elämää ja vähentävän päihteiden käyttöä. Säännöllisen päivärytmin ja aamuherätysten toivottiin vaikuttavan ajanhallintaan. Toiveena oli oman asunnon löytyminen asuiskokeilun jälkeen.

Nuoret olivat pääosin tyytyväisiä kuluneeseen kesään ja erityisesti mahdollisuutta tehdä töitä, arvostettiin erittäin korkealle. Työnteko oli koettu mielekkäänä ja sen avulla nuoret olivat löytäneet uusia vahvuuksia ja itsevarmuutta itsestään. Työn kautta oli saatu onnistumisen kokemuksia ja käsitys omista vahvuuksista oli selkiintynyt. Yhteisöllisyys ja neuvottelutaidot lisääntyivät yhteisöasumisen myötä. Kritiikkiä kohdistui luvattuun asumisneuvontaan ja joihinkin yleisiin järjestelyihin vapaa-aikaan sekä työaikoihin liittyen.

7 Luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuuteen ja yleistettävyyteen vaikuttaa tutkimusjoukon määrä. Neljän nuoren vastauksista ja niiden perusteella tehdyistä päätelmistä, ei voi tehdä yleistyksiä. Tulokset ovat suuntaa-antavia ja vain kyseisen tutkimusjoukon käsitys tutkimuksen kohteena olleesta ilmiöstä.

Myös haastattelua aineistonkeruumenetelmänä on tarkasteltava tutkimuksen luotettavuuden näkökulmasta. Haastatteluun osallistuneista osa oli puheliaampia, osa hiljaisempia. Mikäli aineistonkeruu olisi toteutettu jollakin muulla menetelmällä tai yhdistämällä kysely ja haastattelu, olisiko hiljaisempien ääni ja ajatukset tulleet paremmin esiin. Haastattelutilanteessa pyrin lisäkysymyksiä esittämällä saamaan vastauksia tasapuolisesti kaikilta haastatteluun osallistuneilta.

Tutkimukseen osallistuneiden nuorten käsitykset arjenhallintataidoista ovat linkitettävissä tutkimuksessa esiteltyyn kirjallisuuteen. Tästä voisi päätellä, että aineistonkeruumenetelmä ja haastattelukysymysten asettelu ovat tältä osin onnistuneet.

8 Pohdintaa

Neljän nuoren haastatteluun pohjautuva tutkimus ei voi antaa kovin pitkälle vietyjä päätelmiä yhteisöasumisen ja työn tekemisen vaikutuksista arjenhallintataitojen vahvistajana. Tutkimus on tapaustutkimus, jossa tarkastellaan tietyn joukon, tietyn ajanjakson ja tiettyjen tekijöiden vaikutusta arjenhallintataitoihin. Tähän näkökulmaan pohjautuen ja tutkimuksen tuloksia tarkastelemalla, voidaan kuitenkin päätellä, että yhteisöasumisella on vaikutuksia arjenhallintataitoihin ja niiden vahvistumiseen ja tutkimuksella oli siinä mielessä paikkansa.

Tuloksia tarkastelemalla voidaan havaita, että tutkimukseen osallistuneiden nuorten vuorovaikutustaidot, ajanhallinta, vuorokausirytmissä pysyminen ja suunnitelmallisuus vahvistuivat. Vartiosaari asumiskokeilun paikkana ja yhteisöasuminen asumismuotona, vaikuttivat jo itsessään siihen, että arkisten asioiden hoitaminen vaati suunnittelua ja muiden asukkaiden ottamista huomioon omassa toiminnassa. Yhteisöasumisella voidaan olettaa olevan vaikutuksia oman toiminnan tiedostamiseen osana kokonaisuutta ja kasvattavan ymmärrystä oman toiminnan seurauksista koko yhteisölle, jolloin Haverisen (1996) kuvaama taitava arjenhallinnan taso on saavutettu.

Työnteon yhdistämisen asumiskokeiluun voidaan ajatella olevan myös onnistunut ratkaisu, koska sen avulla päivärytmi pysyi säännöllisenä. Nuoriso-ohjaajien osallistuminen töiden organisointiin ja ohjaukseen, toimi esimerkkinä, josta nuoret kertoivat ottaneensa mallia omaan toimintaansa.

Ajelehtiva arki (Korvela, Saarilahti, & Sekki 2009, s. 198) on monelle nuorelle todellisuutta, joka aiheuttaa elämään kaaosta ja vaikeutta tarttua asioihin. Nuoren elämässä on liikaa ”muuttuvia tekijöitä”, jolloin ongelmat näkyvät isona möykynä, jota on vaikea lähteä selvittämään. Vartiosaaren tyyppinen paikka, joka on selkeästi muusta irrallaan oleva saareke, jossa asiat tapahtuvat tiettyä rytmiä ja rutiinia noudattaen ja jossa ei tapahdu liikaa asioita yhtä aikaa, luo turvaa ja struktuuria arkeen. Kehittämisajatuksena asumiskokeilun yhteydessä, voisi kokeilla

sekvenssikartan hyödyntämistä, jolloin kokonaisuuden hahmottaminen ja asioiden ottaminen haltuun, voisi olla helpompaa. Sekvenssikartasta voisi myös muodostua työkalu ja väline, jota nuoret voisivat myöhemmin hyödyntää omassa arjessaan.

Lähteet

- Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus. *Selvitys 1/2016*. [Http://www.ara.fi/fi-FI/ARAtietopankki/Tilastot_ja_selvitykset/Asunnottomuus/Asunnottomat_2015\(38041\)](http://www.ara.fi/fi-FI/ARAtietopankki/Tilastot_ja_selvitykset/Asunnottomuus/Asunnottomat_2015(38041)). Luettu 13.10.2016.
- Eskola, J. ja Suoranta, J. 2003. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Granfelt, R.1998. *Kertomuksia naisten kodittomuudesta*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Kainulainen, S., Saari, J. & Häkkinen, J. 2013. *Kadulta asuntoon – vaikutukset hyvinvoinnille*. Teoksessa S. Hyväri & S. Kainulainen (toim.), Paikka asua ja elää? Näkökulmia asunnottomuuteen ja asumispalveluihin. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Haverinen, L. 1996. *Arjen hallinta kotitalouden toiminnan tavoitteena. Kotitalouden toiminnan filosofista ja teoreettista tarkastelua*. Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitos, tutkimuksia 164. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Helsingin kaupunki. [Http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/asuminen-ja-ymparisto/kaavoitus/ajankohtaiset-suunnitelmat/vartiosaari/](http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/asuminen-ja-ymparisto/kaavoitus/ajankohtaiset-suunnitelmat/vartiosaari/). Luettu13.10.2016.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Helsinki University Press.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. *Tutki ja kirjoita*. 15. painos. Helsinki: Tammi.
- Kestilä, L., Kauppinen, T. & Karvonen S. 2016. *Lapsuuden elinolojen yhteys arjenhallintaan nuorilla aikuisilla*. Teoksessa S. Myllyniemi (toim.), Arjen

- jäljillä. Nuorisobarometri 2015 (s. 117–133). Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Korvela, P. 2003. *Yhdessä ja erikseen. Perheenjäsenten kotona olemisen ja tekemisen dynamiikka*. Stakes tutkimuksia 130. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy
- Korvela, P., Holmberg, M., Jonsson, M. & Kupiainen, A. 2009. *Ajelehtivasta ankkuroituun arkeen – arkirytmien muuttumisen tukeminen perhetyössä sekvenssikartta-menetelmällä*. Teoksessa H. Janhonen-Abreuquah (toim.), *Kodin arki* (s.103–119). Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Korvela, P. & Nordlund, A. 2016. *Nuorten arjen rytmit ja perhe*. Teoksessa S. Myllyniemi (toim.), *Arjen jäljillä. Nuorisobarometri 2015* (s.193–205). Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Korvela, P. & Tuomi-Gröhn, T. 2014. *Arjen rakentuminen ja rytmit perhe-elämän käännekohdissa*. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus.
- Korvela, P., Saarilahti, M. & Sekki, S. 2009. *Päivä ja viikkorytmien rakentaminen – interventio arjen tukemiseksi*. Teoksessa P. Korvela & T. Tuomi-Gröhn (toim.), (s.190–210). *Arjen rakentuminen ja rytmit perhe-elämän käännekohdissa*. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus.
- Metsämuuronen, J. 2007. *Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä 2*. Helsinki: International Methelp.
- Myllyniemi, S. (toim.) 2016. *Arjen jäljillä. Nuorisobarometri 2015*. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Oman muotoinen koti. *Hanketiivistelmä 2016*.
[Http://omanmuotoinenkoti.munstadi.fi/hanketiivistelma/](http://omanmuotoinenkoti.munstadi.fi/hanketiivistelma/). Luettu 8.5.2016.
- Oman muotoinen koti www.sivusto. *Vartiosaari*.
[Http://omanmuotoinenkoti.munstadi.fi/vartiosaari/](http://omanmuotoinenkoti.munstadi.fi/vartiosaari/). Luettu 13.10.2016.

POPS (2014). Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Helsinki:
Opetushallitus

Saarela-Kinnunen, A. & Eskola, J. 2001. *Tapaus ja tutkimus = Tapaustutkimus?*
Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.), Ikkunoita tutkimusmetodeihin. 1,
Metodin valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittevalle tutkijalle (s. 158–
169). Jyväskylä: PS- kustannus.

Similä, J. 2012. *Lasten ja nuorten yhteiskunnallinen hyvinvointi alkaa arjen
hallinnasta*. Etusivu. Opetus- ja kulttuuriministeriön verkkolehti. Luettu
7.5.2016.
<http://www.minedu.fi/etusivu/arkisto/2012/1005/teemapalsta.html?lang=fi>.

Suikkanen, A. & Kunnari, M. 2010. Missä on sosiologian koti? Teoksessa A.
Vilkko, A. Suikkanen & J. Järvinen-Tassopoulos (toim.), Kotia
paikantamassa (s. 59–80). Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta.
<https://tietoanuorista.fi/nuorisobarometri/nuorisobarometri-2015/>. Luettu
18.10.2016.

Vartiosaari seura ry:n www.sivusto. http://www.vartiosaari.fi/uudet_sivut/. Luettu
13.10.2016.

Vilkko, A. 2010. Eletyn tilan kertominen. Teoksessa A. Vilkko, A. Suikkanen & J.
Järvinen-Tassopoulos (toim.), Kotia paikantamassa (s. 35–58).
Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Vilkko, A. 2010. Kohteena koti. Teoksessa A. Vilkko, A. Suikkanen & J.
Järvinen-Tassopoulos (toim.), Kotia paikantamassa (s. 11–31).
Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Väestöliitto. *Arki haltuun – aikaa perheille*.
<http://www.vaestoliitto.fi/?x27375=970184>. Luettu 17.10.2016.

Yle uutiset. 2015. *Helsinki etsii uusia keinoja nuorten asunnottomuuteen – "vuonna 2018 jokaisella nuorella on koti"*. [Http://yle.fi/uutiset/3-7918727](http://yle.fi/uutiset/3-7918727).
Luettu 8.5.2016.

Liitteet

LIITE 1 Yksilöhaastattelujen haastattelukysymykset

Taustatietoja haastateltavista:

1. Kerro nimesi ja ikäsi
2. Kerro mikä sai sinut hakemaan Vartiosaaren asumiskokeiluun?
3. Asumistilanteesi ennen Vartiosaaren muuttoa?
4. Mitä odotuksia/ajatuksia sinulla on tällä hetkellä liittyen kesään Vartiosaaressa?
5. Minkä arvelet olevan parasta liittyen tulevaan kesään Vartiosaaressa?
6. Minkä arvelet olevan haasteellisinta liittyen tulevaan kesään Vartiosaaressa?

Arjenhallintaan liittyvät kysymykset

7. Mitä ymmärrät käsitteellä arjenhallintataidot/arjessa selviytymisen taidot?
8. Millaisia arjenhallintataitoja / arjessa selviytymisen keinoja sinulla itselläsi on tällä hetkellä?
9. Millaisiksi arvioisit omat arjenhallintataitosi / arjessa selviytymisen keinosi tällä hetkellä? Mikä sujuu, missä haasteita?
10. Mikä merkitys mielestäsi arjenhallintataidoilla on arjen sujumisen kannalta?

LIITE 2 Ryhmähaastattelun haastattelukysymykset

Yleisesti kesään liittyvät kysymykset

1. Millainen kesä on ollut täällä Vartiosaassa?
2. Mikä on ollut parasta?
3. Mikä on ollut haasteellista?
4. Onko kesä vastannut niitä odotuksia joita sinulla oli ennen tänne tuloa?
5. Mitä olet oppinut?
6. Miten kesä on vaikuttanut arjenhallintataitoihinne?

Arjenhallintaan liittyvät kysymykset

7. Millä tavoin tai mitä tekemällä olette oppineet arjenhallintataitoja?
8. Millaisia arjenhallintataitoja olette oppineet kesän aikana?

Yhteisöasumiseen ja arjenhallintataitoihin liittyvät kysymykset

9. Miten arvioisitte yhteisöasumisen vaikuttaneen arjenhallintataitoihinne?
10. Millaisia arjenhallintataitoja yhteisöasuminen on teille opettanut?
11. Mitä mielestänne ovat ne tekijät / asiat yhteisöasumisessa, jotka vahvistavat arjenhallintataitoja?

Kesätöiden tekemiseen ja arjenhallintataitoihin liittyvät kysymykset

12. Miten arvioisitte kesätöiden tekemisen vaikuttaneen arjenhallintataitoihinne?
13. Millaisia arjenhallintataitoja olette oppineet kesätyön kautta/avulla?
14. Mitä mielestänne ovat ne tekijät / asiat kesätöiden tekemisessä, jotka vahvistavat arjenhallintataitoja?

Vapaa-ajanviettoon ja muuhun yhdessä tekemiseen (kodinhoitoon, ruoanlaittoon, ruokatarvikkeiden hankintaan sekä yleiseen paikkojen pitämiseen kunnossa) liittyvät kysymykset?

15. Miten arvioisitte yhteisen vapaa-ajan ja yhteisen tekemisen vaikuttaneen arjenhallintataitoihinne?
16. Millaisia arjenhallintataitoja olette oppineet yhteisen vapaa-ajan ja yhdessä tekemisen avulla/kautta?
17. Mitä mielestänne ovat ne tekijät / asiat vapaa-ajan vietossa ja yhdessä tekemisessä, jotka vahvistavat arjenhallintataitoja?

18. Miten merkityksellisiksi / tärkeiksi koette arjenhallintataidot oman elämänne sujumisen kannalta tällä hetkellä?